

Przymiotniki – podstawowe informacje

- leksemy o dystynktywnej funkcji członu zależnego grupy imiennej
- pełnią funkcję atrybutywną, łącznie z formami czasowników posiłkowych *być* i *zostać* mogą występować także w funkcji predykatywnej
- przymiotniki charakteryzują kategorie gramatyczne rodzaju, liczby i przypadku, wszystkie są kategoriami fleksyjnymi i syntaktycznie zależnymi (wartości tych kategorii zależą od nadrzędnego rzeczownika)
- niewielka liczba przymiotników pozostaje nieodmienna (najczęściej obcego pochodzenia, o nietypowej fonetyce lub formie słowotwórczej): *blond, mini, maxi, porno, khaki, bordo, brąz* (*Opalić się na brąz.*), do tej grupy należą także formy dzierżawcze *jego, jej, ich*, zaliczane w tradycyjnych gramatykach do zaimków, chociaż morfologicznie i syntaktycznie zachowują się jak przymiotniki
- dla fleksji przymiotników są typowe liczne synkretyzmy, np.:
lp. rodz. żeński: D. *dobrej* – C. *dobrej* – Ms. *dobrej*
                          B. *dobrą* – N. *dobrą*
w rodz. męskim i nijakim występuje neutralizacja opozycji rodzajowej w D., C., N. i Ms.:

<i>D. dobrego pana, psa, stołu</i>	<i>dobrego jabłka</i>
<i>C. dobremu panu, psu, stołowi</i>	<i>dobremu jabłku</i>
<i>N. dobrym panu, psie, stole</i>	<i>dobrym jabłku</i>
<i>Ms. dobrym panem, psem, stołem</i>	<i>dobrym jabłkiem</i>

- w lm. istnieje tylko opozycja rodzaju męskoosobowego i niemęskoosobowego (duży synkretyzm form):
M. *dobrze psy, stoły, żony, ławki, jabłka* – *dobrzy nauczyciele*
B. *dobrze psy, stoły, żony, ławki, jabłka* – *dobrych nauczycieli*

Typy fleksyjne:

I. Przymiotniki zakończone na *-y/-i*

- podtyp twar-dotematowy: *dobry, zdrowy, wysoki, drogi*
- podtyp miękkotematowy: *tani, głupi, letni*
- podtyp zak. na stwardniałą: *obcy, duży, cudzy, lepszy*

Typowe alternacje:

1. spółgłoskowe

podtyp twar-dotematowy:	M. lm., rodzaj męskoosobowy
	<i>dobry – dobrzy</i>
	<i>miły – mili</i>
	<i>zdrowy – zdrowi</i>
	<i>stary – starzy</i>
	<i>mądry – mądrzy</i>
	<i>cichy – cisi</i>
	<i>ubogi – ubodzy</i>
	<i>drogi – drodzy</i>
	<i>wysoki – wysocy</i>
	<i>polski – polscy</i>
	<i>drugi – drudzy</i>
	<i>piąty – piąci</i>

podtyp zak. na stwardniałą: tylko zakończone na *-sz, -ź*

duży – duzi

pieszy – piesi

starszy – starsi

lepszy – lepsi

pierwszy – pierwsi

ALE:

obcy – obcy

cudzy – cudzy

2. samogłoskowe o : e

rodzony – rodzeni

wesoły – weseli

II. Przymiotniki zakończone bezkońcówkowo, zaliczane w ramach tradycyjnego podziału na części mowy do zaimków

- podtyp twardotematowy: *sam, wszystek, ten, ów, pewien, jeden, niejeden, (Jeden/niejeden student go wizał.), żaden*
- podtyp miękkotematowy: *mój, twój, swój, czyj, czyjś, czyjkolwiek, niczyj*
- podtyp zak. na stwardniałą: *nasz, wasz*
- formy *mego, twego, swego* itp. są książkowe
- postfiksy *-ś, -kolwiek* nie ulegają zmianie